

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Utworzenie wspólnej europejskiej przestrzeni danych dotyczących mobilności

(C/2024/7059)

Sprawozdawca: Zdeněk HŘIB (CZ/Zieloni), pierwszy zastępca burmistrza Pragi
Dokument źródłowy: Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Utworzenie wspólnej europejskiej przestrzeni danych dotyczących mobilności”
COM(2023) 751 final

I. ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR),

Uwagi ogólne

1. Podkreśla znaczenie powstawania, przetwarzania i wykorzystywania danych w prawie wszystkich codziennych działaniach. Chociaż takie dane nie przyniosły w pełni rezultatów w zakresie usług, to UE, państwa członkowskie, władze lokalne i regionalne i odpowiednie zainteresowane strony mogą zapewnić obywatelom lepsze usługi publiczne, usprawnić proces decyzyjny i zwiększyć przejrzystość.
2. Podkreśla potrzebę ochrony prywatności i bezpieczeństwa wszystkich danych dotyczących człowieka, ponieważ mogą być one cennym zasobem, a czasami są wrażliwe, a zatem muszą być traktowane jako produkt w gospodarce opartej na danych.
3. Rozumie potrzebę zadbania o to, by obywatele UE nadal mieli możliwość wyboru technologii wykorzystywanych do zaspokojenia swych wszystkich potrzeb, w taki sposób, by uniknąć uzależnienia od jednej technologii lub jednego dostawcy, z zachowaniem jak największej otwartości rynku.
4. Uznaje ekosystem przestrzeni danych za technologię, która wprowadza zasady szerokich interakcji społecznych w zarządzaniu danymi oraz ich udostępnianiu i wymianie wiedzy, a tym samym może w szerokim zakresie wspierać dalszy rozwój społeczeństwa ludzkiego.
5. Podkreśla stały wzrost zapotrzebowania na mobilność ludzi i logistykę towarów, co ostatecznie może spowolnić realizację celów określonych w Zielonym Ładzie, nawet jeśli mobilność będzie realizowana lokalnie, głównie za pomocą aktywnych środków transportu, a logistyka stanie się usługami doręczania, lub pomimo tego faktu.
6. Przyznaje, że mobilność i logistyka nie są zamknięte w granicach geograficznych UE podobnie jak dane tworzone i wykorzystywane w systemie transportowym.
7. Zwraca uwagę na potrzebę optymalizacji zapotrzebowania na energię nie tylko ze strony pojazdów, które zazwyczaj generują dane, ale także w ramach całościowego podejścia do wszystkich istotnych elementów transportu, w tym infrastruktury i eksploatacji IT.
8. Uznaje znaczenie ekosystemu danych obejmującego mobilność i logistykę dla stworzenia sieci wzajemnie połączonych uczestników, którzy uzgadniają ramy zarządzania danymi, ich udostępniania i wykorzystywania w celu generowania wartości i spostrzeżeń.
9. Apeluje, aby wszystkie dane dostarczane przez wszystkie segmenty działalności człowieka były interoperacyjne, a tym samym popiera badania w takich dziedzinach jak integracja danych i wiedzy, ze szczególnym uwzględnieniem analitycznego i multidyscyplinarnego podejścia do przetwarzania i stosowania danych.

10. Zaznacza, że podmioty sektora prywatnego muszą mieć dostęp do danych dotyczących mobilności, aby móc usprawniać swoje usługi i znajdować nowe możliwości świadczenia usług.
11. Przyjmuje do wiadomości, że europejskie dane (dotyczące mobilności) mogą być pozyskiwane, przetwarzane, przechowywane i wykorzystywane poza Europą i przez przedsiębiorstwa spoza Europy.
12. Uznaje, że współpraca na poziomie przedsiębiorstw, nawet w dziedzinie badań naukowych, opiera się zazwyczaj na koncepcjach korzystnych dla obu stron, w związku z czym będzie dążyć do wspierania tworzenia ekosystemu lub ekosystemów opartych na takich podejściach.
13. Rozumie potrzebę podejścia do danych zgodnie z podstawową zasadą, wedle której dane są tak otwarte, jak to możliwe, i na tyle zamknięte, na ile jest to konieczne. Należy zarazem wziąć pod uwagę wzajemność i sprawiedliwą strukturę kosztów podczas udostępniania danych podmiotom trzecim w sposób, który nie utrudnia badań akademickich i niekomercyjnych.
14. Jest świadomy równoległych działań prowadzonych w obszarze wielu ekosystemów danych (udostępniania danych), m.in. Międzynarodowego Stowarzyszenia Przestrzeni Danych, projektu przestrzeni danych dotyczących mobilności, wspólnej europejskiej przestrzeni danych dotyczących mobilności w ramach programu „Cyfrowa Europa” (projekt DeployEMDS)⁽¹⁾ oraz przyszłego konsorcjum na rzecz europejskiej infrastruktury cyfrowej (EDIC) w zakresie mobilności⁽²⁾;
15. Potwierdza definicję przestrzeni danych jako zdecentralizowanej infrastruktury, w której różne podmioty mogą wymieniać się danymi i wykorzystywać je w sposób bezpieczny, niezawodny i godny zaufania zgodnie ze wspólnymi mechanizmami zarządzania oraz mechanizmami organizacyjnymi, regulacyjnymi i technicznymi. Ta infrastruktura będzie łączyć różne ekosystemy danych w procesie opartym na zapotrzebowaniu, co ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia wymiany danych między podmiotami społecznymi⁽³⁾;

Aspekty dotyczące danych

16. Z zadowoleniem przyjmuje działania Międzynarodowego Stowarzyszenia Przestrzeni Danych na rzecz poprawy interoperacyjności danych i standaryzacji nowych technologii w dziedzinie zarządzania danymi i stosowania zasad FAIR⁽⁴⁾ dotyczących danych.
17. Podkreśla znaczenie stosowania danych w transporcie ze szczególnym uwzględnieniem optymalizacji wydajności sieci transportowych i płynnych zastosowań multimodalnych.
18. Rozumie różnice między poszczególnymi krajami w zakresie mobilności i rozwoju społecznego, a tym samym potrzebę stosowania różnych metod przetwarzania danych i stosowania wiedzy pochodzącej z danych.
19. Przypomina, że wzrost gospodarczy jest bezpośrednio związany z wydajną infrastrukturą transportową, która jest podstawą. Obecnie tę infrastrukturę można znacznie poprawić dzięki wiedzy opartej na danych, w szczególności danych w czasie rzeczywistym lub zbliżonym do rzeczywistego.
20. Potwierdza swoje poparcie dla działań mających na celu harmonizację podejścia do wspólnych przestrzeni danych, przy jednoczesnym skoncentrowaniu się na zastosowaniach danych w rozwoju regionalnym i planowaniu strategicznym.
21. Podkreśla potrzebę interoperacyjności danych we wszystkich obszarach działalności człowieka, ze szczególnym uwzględnieniem zastosowań w dziedzinie mobilności i logistyki.
22. Dostrzega, że wspieranie interoperacyjności danych ma zasadnicze znaczenie w ekosystemach mobilności i logistyki, które zapewniają różnym uczestnikom płynną wymianę i udostępnianie danych; podkreśla, że aby to osiągnąć, uczestnicy muszą wspólnie określać zasady i ramy zarządzania w przestrzeniach danych, m.in. dotyczące wzajemności w udostępnianiu danych. Z technicznego punktu widzenia wymaga to przyjęcia znormalizowanych protokołów i modeli semantycznych, które umożliwiają sprawną integrację i wymianę danych, co ostatecznie doprowadzi do powstania bardziej wydajnych i skutecznych systemów transportowych z korzyścią dla obywateli i społeczności.

⁽¹⁾ www.deployemds.eu.

⁽²⁾ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/edic>.

⁽³⁾ Baza wiedzy JRC Data Spaces Knowledge Base, rozdział 1.3 Definicje (<https://wikis.ec.europa.eu/display/jrcdataspaceswiki/1.3+Definitions>).

⁽⁴⁾ Dane możliwe do znalezienia, dostępne, interoperacyjne i nadające się do ponownego wykorzystania (<https://www.go-fair.org/fair-principles>).

23. Podkreśla potrzebę znalezienia modeli biznesowych, które pomogą zminimalizować niepotrzebne równoległe przechowywanie i przetwarzanie tych samych rodzajów danych.
24. Rozumie konkurujące ze sobą priorytety między otwartością danych a prywatnością. Wdrażanie przestrzeni danych musi zatem sprzyjać przejrzystości i innowacyjności, a jednocześnie ściśle chronić dane osobowe.
25. Popiera tworzenie ekosystemów przestrzeni danych, które wspierają podejmowanie strategicznych decyzji na szczeblu regionalnym i lokalnym.
26. Uważa, że dane dotyczące mobilności i logistyki mają kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa i odporności w całej UE, a zatem takie dane, a nie tradycyjna infrastruktura sprzętowa, pełnią funkcję infrastruktury krytycznej, przynajmniej w określonych zastosowaniach.
27. Zwraca uwagę na potrzebę zadbania o to, by żaden system technologiczny nie zniechęcał obywateli UE i osób odwiedzających spoza UE do przekazywania swoich danych lub korzystania z aplikacji opartych na takiej technologii danych.

Centralna rola interoperacyjnych przestrzeni danych

28. Domaga się zapewnienia interoperacyjnych multidyscyplinarnych przestrzeni danych zgodnie z zasadami wytycznych FAIR i środkami jakości dla wszystkich zainteresowanych stron i potencjalnych użytkowników.
29. Proponuje interoperacyjność na szczeblu UE z połączeniami z danymi pozyskiwanymi, przetwarzanymi i przechowywanymi poza UE, które są istotne dla multidyscyplinarnych przestrzeni danych, zwłaszcza z danymi związanymi z mobilnością i logistyką.
30. Podkreśla potrzebę osiągnięcia odpowiedniego bezpieczeństwa i prywatności danych, które nie mogą być niewłaściwie wykorzystywane, zmieniane ani pozbawiane możliwości dostępu do nich.
31. Popiera opracowanie i wdrożenie jednolitych ram interoperacyjnych ułatwiających interoperacyjność międzysektorową i transgraniczną w oparciu o początkowe działania, które zostały już rozpoczęte w sektorze energetycznym^(*).

Dane dostosowane do przyszłych wyzwań

32. Wzywa do przyjęcia kompleksowego podejścia do oczekiwanego przyszłego rozwoju w dziedzinie transportu i inżynierii danych z myślą o nieustannie poszerzających się przestrzeniach danych.
33. Podkreśla potrzebę zapewnienia w przyszłości wzajemnych połączeń danych między wszystkimi rodzajami transportu.
34. Oczekuje w przyszłości wzajemnych połączeń między wszystkimi (istotnymi) danymi.

Zarządzanie i wymiana najlepszych praktyk

35. Podkreśla potrzebę skutecznego podejścia opartego na wielopoziomowym zarządzaniu w oparciu o aktywną pomocniczość typową dla regionów.
36. Zachęca uczestników do gromadzenia i udostępniania danych przy tworzeniu i wdrażaniu europejskiej przestrzeni danych dotyczących mobilności, zwłaszcza w takich dziedzinach, jak dojazdy do miast z obszarów metropolitalnych, logistyka miejska, zasady parkowania, różne warunki regulacji dostępu dla pojazdów w miastach, a także mobilność na obszarach wiejskich. Celem jest umożliwienie świadczenia dostosowanych do indywidualnych potrzeb usług w zakresie mobilności na obszarach wiejskich i oddalonych, na których popyt jest niewielki.
37. Wzywa do wymiany najlepszych praktyk z naciskiem na odpowiednią infrastrukturę przestrzeni danych, która zapewnia najwyższy poziom przestrzegania zasad FAIR dotyczących danych oraz największą prywatność i bezpieczeństwo danych.

^(*) Zob. ramy interoperacyjności w przestrzeniach danych w energetyce (https://internationaldataspaces.org/wp-content/uploads/dlm_uploads/IDSA-Position-paper-Energy-interoperability-framework-v0.9-1.pdf), 2023.

38. Apeluje o wymianę najlepszych praktyk, aby zapewnić podejście prowadzące do dalszych i ciągłych ulepszeń, zwłaszcza w odniesieniu do zwiększenia odporności społeczeństwa UE.

39. Wzywa instytucje UE, aby dawały przykład i aktywnie wspierały rozwój przestrzeni danych zgodnych z zasadami FAIR do celów planowania strategicznego.

Istotne wyzwania

40. Dostrzega najważniejsze wyzwania w następujących obszarach:

- a) koordynacja już trwających i przyszłych działań i projektów na szczeblu UE, nie tylko w przestrzeniach danych dotyczących mobilności, w celu osiągnięcia jak najskuteczniejszej interoperacyjności danych oraz doprecyzowania roli krajowych punktów dostępu,
- b) wyznaczenie wspólnego podmiotu odpowiedzialnego za koordynację wszystkich przestrzeni danych na szczeblu krajowym i unijnym oraz stworzenie standardów, które byłyby akceptowalne dla wszystkich,
- c) koordynacja celów wspólnej europejskiej przestrzeni danych dotyczących mobilności w ramach ogólnego podejścia UE do danych, jak określono m.in. w akcie w sprawie danych i akcie w sprawie zarządzania danymi, ze szczególnym uwzględnieniem własności, prywatności i bezpieczeństwa danych,
- d) opracowanie odpowiednich modeli biznesowych i rozwiązań technicznych, aby zachęcić sektor prywatny do dzielenia się danymi, a władze lokalne i regionalne – do wykorzystywania danych jako wiarygodnego źródła w celu skutecznego podejmowania decyzji,
- e) zachęcanie podmiotów spoza UE do dzielenia się danymi dotyczącymi regionów UE w ramach EMDS, względnie dowolnej unijnej przestrzeni danych.

41. Podkreśla potrzebę podejmowania działań wspierających w celu osiągnięcia interoperacyjności między ekosystemami oraz znaczenie koordynacji w definiowaniu i opracowywaniu projektów pilotażowych na szczeblu międzysektorowym i transgranicznym. Wymaga to wspólnych wysiłków na rzecz zapewnienia skutecznego wdrażania norm, protokołów i ram zarządzania w różnych ekosystemach i granicach geograficznych, z uwzględnieniem różnic między obszarami miejskimi i wiejskimi, które dążą do optymalnego zarządzania mobilnością i logistyką.

Bruksela, dnia 8 października 2024 r.

Vasco ALVES CORDEIRO
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów